

دَه پرسش و پاسخ پرتکرار در مسیر پاسخ به داوری مجلات:

(۱) نظرهای داوران معمولاً در چه قالب‌هایی می‌آیند؟

پاسخ: نظرات داوری ممکن است به صورت فایل جداگانه (معمولاً در قالب word)، کامنت داخل متن مقاله (حاشیه نویسی در فایل manuscript)، فرم ساختاریافته مجله یا پیام در سامانه سابمیشن ارسال شوند. برخی مجلات نیز از فرم‌های امتیازدهی استاندارد برای داوری استفاده می‌کنند.

(۲) آیا می‌شود بعضی ایرادهای داور را قبل از ارسال به مجله پیش‌بینی کرد؟

پاسخ: بله. بسیاری از نظرهای داور در واقع ناشی از چک کردن دیر هنگام دستورالعمل‌های استاندارد بین‌المللی انتشار و یا اخلاقی (نظیر COPE, EQUATOR Network Guidelines...) هستند و با رعایت استانداردهای گزارش‌دهی قبل از ارسال مقاله به مجله (submission) می‌شود از آن‌ها را پیشگیری کرد. همچنین، می‌توانید قبل از ثبت و ارسال مقاله به سایت مجلات مرتبط با موضوع پژوهش خود که فرآیند مرور همتایان آنها به صورت باز و در دسترس قرار دارد سر بزنید و تاریخچه نظرات داوران و پاسخ‌های نویسندگان مقالات منتشر شده مشابه با مطالعه خودتان را مطالعه نمایید و نظرات مشابه احتمالی که ممکن است به کار شما نیز وارد باشد را قبل از ارسال مرتفع نمایید و از بسیاری از نظرات و اصلاحات داوری پیشگیری نمایید. به عنوان مثال برخی مجلات BMC وابسته به انتشارات springer تاریخچه فرآیند داوری مقالات چاپ شده و منتشر شده را نیز منتشر می‌نمایند.

(۳) بعد از دریافت داوری چه فایل‌هایی باید ارسال شوند؟

پاسخ: معمولاً سه فایل اصلی ارسال می‌شود:

۱. فایل پاسخ به داوران (Response to Reviewers)
۲. نسخه اصلاح شده مقاله با Highlight یا Track Changes
۳. نسخه نهایی تمیز (Clean Version) بدون تغییرات رنگی یا Track Changes

برخی مجلات برای فایل پاسخ به داوران قالب یا فرمت اختصاصی دارند که باید از سایت مجله دانلود گردیده و پاسخ‌ها در آن وارد گردد. بنابراین قبل از ثبت و ارسال مجدد نسخه اصلاح شده مقاله و فایل پاسخ به داوران، راهنما و دستورالعمل مجله مورد نظر خود را به دقت مطالعه فرمایید

(۴) پاسخ به نظر داوران باید چه ساختاری داشته باشد؟

پاسخ: پاسخ‌ها باید به‌صورت نکته به نکته (point-by-point) و منظم نوشته شوند؛ یعنی ابتدا نظر داور ذکر شود و سپس پاسخ نویسنده ارائه گردد. بهتر است محل دقیق اصلاحات در مقاله (شماره صفحه و خط) نیز مشخص شود. لحن پاسخ‌ها باید حرفه‌ای، محترمانه و علمی باشد و در ابتدای شروع پاسخ از زحمات و نظرات داور تشکر و قدردانی شود. معمولاً یک پاسخ حرفه‌ای مشتمل بر سه بخش است: تشکر از نظر داور، پاسخ علمی مبتنی بر شواهد که در این قسمت حتی می‌توانید برای اعتبار پاسخ خود به منبع (منابع علمی) معتبر استناد نمایید و در نهایت محل دقیق تغییرات و اصلاحات احتمالی اعمال شده در متن را مشخص نمایید.

می‌توانید برای زیبایی و شفافیت بصری از جدول برای پاسخ به نظرات داور استفاده نمایید، به این صورت که یک ستون آن نظر یا پرسش داور، یک ستون پاسخ نویسنده و یک ستون آدرس (شماره صفحه و خط) تغییرات اعمال شده باشد. حتی می‌توانید برای هر داور یک رنگ قلم خاص در نظر بگیرید و پاسخ به نظر آن داور در فایل پاسخ و تغییرات اعمال شده بواسطه نظرات وی را در فایل مقاله با همان رنگ اختصاصی مشخص نمایید.

(۵) اگر داوران نظرهای متناقض بدهند چه باید کرد؟

پاسخ: باید آرام و حرفه‌ای برخورد کرد، بررسی کرد کدام پیشنهاد مقاله را بهتر می‌کند و قابلیت اجرا عملی شدن را دارا است، و اگر لازم بود منطق تصمیم را شفاف برای سردبیر مجله توضیح دهید. در صورت سردرگمی در برخورد با چنین شرایطی می‌توانید به سردبیر مجله ایمیل دهید و درخواست راهنمایی کنید.

(۶) لحن پاسخ به داور باید چگونه باشد؟

پاسخ: لحن باید حرفه‌ای، آرام و مبتنی بر شواهد باشد و از لحن احساسی پرهیز شود.

(۷) اگر با نظر داور(ان) موافق نباشیم چه کنیم؟

پاسخ: مخالفت باید حرفه‌ای و مستند باشد. به‌جای جملات تدافعی، با احترام توضیح دهید که چرا تغییر پیشنهادی با اهداف یا طراحی مطالعه سازگار نیست و یا ممکن است تغییر درخواستی داور از نظر عملی امکان پذیر نباشد که در این صورت محترمانه و شفاف دلایل خود را توضیح دهید و حتی می‌توانید به دلایل و براهین خود رفرنس معتبر علمی بدهید و آدرس رفرنس را نیز در پایان پاسخ خود قید نمایید. فقط توجه داشته باشید که حتی اگر با نظری مخالف هستید ابتدای پاسخ خود از نظر داور و زمانی که برای مطالعه پژوهش شما گذاشته است، قدردانی و تشکر به‌عمل آورید. حتی اگر با نظر داور موافق نیستید، هیچ نظر داور بدون باقی نگذارید.

۸) چگونه به کامنت‌های مبهم یا غیرمنصفانه داور(ان) پاسخ دهیم؟

آرام و حرفه‌ای بمانید. می‌توانید درخواست شفاف‌سازی کنید، و یا اینکه بخشی از نظر داور را بپذیرید یا با اصلاح استراتژیک متن، سوء تفاهم را برطرف کنید.

۹) مهم‌ترین اصل در نگارش پاسخ به داور چیست؟

پاسخ‌ها باید شفاف، مودبانه، علمی و نکته به نکته (point-by-point) باشند. بهترین پاسخ‌ها دقیقاً نشان می‌دهند چه تغییری در کدام بخش مقاله انجام شده است. علاوه بر اصلاح مقاله، باید در فایل پاسخ به داوران (Response to Reviewers file) دقیقاً توضیح دهید چه تغییراتی اعمال شده و محل آن در مقاله کجاست. سعی کنید هیچ کامنتی را بدون پاسخ باقی نگذارید و از لحن تدافعی پرهیز نمایید.

۱۰) پیام کلیدی:

فرآیند مرور همتایان (peer review) یک تقابل شخصی نیست؛ بلکه یک گفت‌وگوی علمی برای ارتقای کیفیت مقاله است. پاسخ حرفه‌ای به داوران، مهارتی کلیدی در موفقیت انتشار مقالات علمی محسوب می‌شود.